Torsdagen, 24 november 2022

P9_TA(2022)0417

Människorättssituationen i Afghanistan, särskilt försämringen av kvinnors rättigheter och attackerna mot utbildningsinstitutioner

Europaparlamentets resolution av den 24 november 2022 om människorättssituationen i Afghanistan, särskilt försämringen av kvinnors rättigheter och attackerna mot utbildningsinstitutioner (2022/2955(RSP))

(2023/C 167/06)

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

— med beaktande av sina tidigare resolutioner om Afghanistan, särskilt resolutionerna av den 16 september 2021 ([1]) och av den 7 april 2022 ([2]),

— med beaktande av sina resolutioner av den 19 maj 2021 om skydd av de mänskliga rättigheterna och EU:s externa migrationspolitik ([3]),

— med beaktande av rådets slutsatser av den 14 november 2022 om kvinnor, fred och säkerhet och av den 15 september 2021 om Afghanistan, där man fastställde fem riktmärken för EU:s förbindelser med de talibanledda de facto-myndigheterna,

— med beaktande av uttalandet av vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik om Afghanistan,

— med beaktande av FN:s säkerhetsråds resolutioner om Afghanistan, inbegripet resolutionerna 2626 (2022), 2596 (2021), 2543 (2020) och 2513 (2020),

— med beaktande av FN:s generalförsamlings resolution av den 10 november 2022 om situationen i Afghanistan,

— med beaktande av resolutionen av den 8 juli 2022 från FN:s råd för mänskliga rättigheter om situationen för de mänskliga rättigheterna för kvinnor och flickor i Afghanistan,

— med beaktande av rapporten av den 9 september 2022 från FN:s särskilda rapportör om situationen för de mänskliga rättigheterna i Afghanistan,

— med beaktande av rapporten av den 20 juli 2022 från FN:s biståndsuppdrag i Afghanistan (Unama) om människorättssituationen i Afghanistan under de 10 månader som gått sedan talibanernas maktövertagande,

— med beaktande av talibanernas meddelande av den 7 september 2021 om bildandet av en övergångsregering i Afghanistan,

— med beaktande av den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter och den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter,

— med beaktande av FN:s konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor och FN:s konvention om barnets rättigheter, vilka båda har ratificerats av Afghanistan,

— med beaktande av konventionen angående flyktingars rättsliga ställning, som undertecknades i Genève den 28 juli 1951, och dess tilläggsprotokoll från 1967,

— med beaktande av samarbetsavtalet av den 18 februari 2017 om partnerskap och utveckling mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Islamiska republiken Afghanistan, å andra sidan,

([1]) EUT C 117, 11.3.2022, s. 133.
([2]) EUT C 434, 15.11.2022, s. 86.
([3]) EUT C 15, 12.1.2022, s. 70.

— med beaktande av EU:s tematiska riktlinjer för människorättsförsvarare, för främjande och skydd av barnets rättigheter och för våld mot kvinnor och flickor och kampen mot alla former av diskriminering av dem,

— med beaktande av artiklarna 144.5 och 132.4 i arbetsordningen, och av följande skäl:

A. Talibanerna tog makten i Afghanistan den 15 augusti 2021 efter det att Nato och de allierade dragit tillbaka sina trupper. De återinrättade Islamiska emiratet Afghanistan och utsåg en interimsregering med bara män, med flera medlemmar från talibanregimen 1996–2001, varav vissa är efterlysta för terrorism. EU håller fast vid sin fasta ståndpunkt när det gäller att inte erkänna talibanernas de facto-regering.

B. Talibanerna omintetgör de framsteg som gjorts under de senaste 20 åren. De har återinrättat det tidigare ministeriet för främjande av dygder och förebyggande av laster och lagt ner ministeriet för kvinnofrågor, Afghanistans oberoende människorättskommission och andra lokala strukturer som gett stöd till kvinnor och flickor och upphävt tidigare tillämpade lagar till skydd för kvinnor och infört stränga begränsningar av kvinnors rättigheter. Talibanerna har uteslutit kvinnor från förvaltningen och har inte inkluderat kvinnor i sin nya icke erkända regering.

C. Kvinnor och flickor har utsatts för allt större begränsningar av sina grundläggande rättigheter sedan talibanernas tog över makten, särskilt när det gäller tillgång till utbildning och sysselsättning samt fri rörlighet. Kvinnor har praktiskt taget utplånats från alla delar av det offentliga livet.

D. Flickor över 12 år nekas skolgång i Afghanistan. De facto-myndigheterna i Afghanistan lovade den 15 januari 2022 att flickor i alla årskurser skulle få återvända till skolan igen när det nya läsåret börjar i mitten av mars 2022. Kvinnliga studenter är förbjudna att delta i skolundervisning från och med sjunde klass och uppåt. Detta är en kränkning av den grundläggande rätten till utbildning för alla barn enligt den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna. Afghanska flickor och kvinnor har med stort mod hållit fredliga protester i landet och krävt att deras rätt till skolgång ska respekteras. Antalet barnäktenskap har ökat kraftigt.

E. Talibanerna har nyligen trappat upp sitt systematiska undertryckande av kvinnor och flickor under en våg av gripanden av människorättsförsvarare. Direktören för kvinnofängelset i Herat, Alia Azizi, har varit saknad sedan oktober 2021. Människorättsorganisationer misstänker att hon har fallit offer för ett påtvingat försvinnande. Den 3 november 2022 avbröt talibanerna en presskonferens där bildandet av den afghanska kvinnorörelsen för jämlikhet höll på att tillkännages och grep en kvinna, Zarifa Yaqobi, och fyra av hennes manliga kollegor. Den 11 november 2022 grep talibanerna den framträdande aktivisten Farhat Popalzai, en av grundarna av den spontana afghanska kvinnorörelsen. Den 13 november 2022 greps en annan kvinnorättsförsvarare, Humaira Yusuf, av talibanerna.

F. Kränkningar av de mänskliga rättigheterna rapporteras dagligen, däribland gripanden, frihetsberövanden, bortföranden, tortyr, hot, utpressning, mord och angrepp på människorättsförsvarare och deras familjemedlemmar. Det råder fortfarande en total avsaknad av ansvarsskyldighet för sådana kränkningar. Talibanerna beordrade nyligen domare att fullt ut genomföra talibanernas tolkning av sharialagarna, vilket skulle kunna leda till grymma och omänskliga straff, och väcker farhågor kring ytterligare kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

G. Talibanernas maktövertagande har lett till allt fler angrepp mot minoritetsgrupper, särskilt hazarer, hinduer, sikher och kristna. Sedan talibanernas maktövertagande har Islamiska staten i Khorasanprovinsen och andra aktörer genomfört ett stort antal attacker mot hazarerna, vilka främst utgörs av en shiitisk minoritet. Dessa attacker och den historiska förföljelsen av hazarerna skulle kunna utgöra brott mot mänskligheten. Sedan augusti 2021 har deras gudstjänstlokaler, utbildningscentrum och vårdinrättningar systematiskt attackerats och deras medlemmar har godtyckligt gripits, torterats, avrättats summariskt, avhysts, marginaliserats och i vissa fall tvingats fly från landet. Under 2021 och 2022 attackerades flera utbildningscentrum i det främst av hazarer bebodda distriktet Dasht-e Barchi i Kabul, särskilt

utbildningscentrumen Sayed ul Shuhada, Abdul Rahman Shahid, Mumtaz och Kaaj. Attackerna ledde till att hundratals dödades och skadades. Talibanstyrkor öppnade enligt uppgift eld och använde fysiskt våld för att skingra demonstrationerna mot attackerna.

H. Den humanitära situationen i Afghanistan försämras snabbt och drabbar i oproportionerligt hög grad kvinnor och flickor. Den nya politik som införts av talibanregeringen har på ett avgörande sätt minskat kvinnors möjligheter att arbeta, även som biståndsarbetare, vilket också har haft en negativ inverkan på kvinnors möjligheter att få tillgång till humanitärt bistånd. Begränsningen av kvinnors deltagande på arbetsmarknaden har ytterligare drivit in kvinnor i fattigdom och utsatt uppskattningsvis 850 000 flickor för risk för ekonomiskt och sexuellt utnyttjande samt barnäktenskap. Färre än en av fyra kvinnliga människorättsförsvarare som finns kvar i Afghanistan har rapporterat att de har tillgång till någon typ av humanitärt bistånd eller ekonomiskt och rättsligt bistånd.

I. Unama uppskattar att 59 % av befolkningen var i behov av humanitärt bistånd i juli 2022, vilket är en ökning med 6 miljoner människor jämfört med början av 2021. Under 2023 förväntas 28 miljoner människor behöva humanitärt bistånd, varav 13 miljoner är barn. FN:s världslivsmedelsprogram uppskattar att 18,9 miljoner afghaner står inför en akut livsmedelsbrist. 4,3 miljoner afghaner är internflyktingar och 5,6 miljoner har fördrivits till grannländerna. Framför allt Iran och Pakistan hyser en stor andel afghanska flyktingar, med sammanlagt 2,2 miljoner registrerade flyktingar från Afghanistan.

J. En förödande jordbävning drabbade östra Afghanistan i juni 2022, där över 1 000 personer dödades och över 6 000 människor skadades. I augusti 2022 drabbades flera delar av Afghanistan av kraftiga skyfall som orsakade översvämningar, även plötsliga sådana, och jordskred som dödade över 180 och skadade över 250 personer enligt medierapporter. Jordbävningar, översvämningar, torka samt effekterna av covid-19-pandemin och stigande råvarupriser till följd av Rysslands invasion av Ukraina har förvärrat den redan svåra humanitära situationen.

K. EU lanserade ett humanitärt biståndspaket på 1 miljard euro för Afghanistan i oktober 2021 för att stödja utsatta afghaner som bor i landet och regionen. Inom ramen för dess nya paket för humanitärt bistånd på 210 miljoner euro i livsmedelsbistånd till de mest utsatta i världen planerar G20 ett bistånd på 75 miljoner euro till Afghanistan för att hantera den dramatiska situationen när det gäller livsmedelstrygghet.

L. Utrymmet för oberoende medier och det civila samhället har drastiskt krympt under talibanernas regim. Föreskrifter som utfärdats av olika talibanorgan har kraftigt begränsat journalistisk verksamhet och lett till fler godtyckliga gripanden av journalister.

1. Europaparlamentet beklagar djupt den fortsatta försämringen av den politiska, ekonomiska, humanitära, mänskorättsliga och säkerhetsmässiga situationen i Afghanistan, i synnerhet för kvinnor och flickor, sedan talibanernas maktövertagande i augusti 2021. Parlamentet upprepar sin orubbliga solidaritet med och sitt engagemang för det afghanska folket.

2. Europaparlamentet fördömer den häpnadsväckande tillbakagången när det gäller kvinnors och flickors utövande av sina rättigheter under talibanerna, en situation som för närvarande kan klassas som könsapartheid. Parlamentet fördömer talibanernas ytterligare begränsningar av kvinnors rörelsefrihet. Parlamentet uppmanar de facto-myndigheterna i Afghanistan att säkerställa att alla könsrelaterade restriktioner mot kvinnor hävs och att de på nytt kan delta aktivt i det offentliga livet i Afghanistan. Parlamentet betonar att detta måste vara en viktig förutsättning för alla kontakter mellan det internationella samfundet och talibanerna.

3. Europaparlamentet fördömer det avskyvärda förbudet mot sekundärutbildning för flickor, vilket direkt strider mot deras universella rätt till utbildning. Parlamentet påminner om talibanernas löften om att kvinnors skulle få tillgång till utbildning igen. Parlamentet kräver därför att talibanerna nu håller fast vid sina egna åtaganden, upphäver förbudet och utan dröjsmål återupptar undervisningen och säkerställer att Unescos utbildningsmål uppnås. Parlamentet uppmanar med kraft EU att öka sitt stöd till afghanska grupper som arbetar med att försvara kvinnors och flickors rättigheter, inbegripet andra utbildningsalternativ för flickor, och att finansiera särskilda biståndss- och skyddsprogram, bland annat genom att finansiera stipendier och säkerställa ett snabbt utfärdande av viseringar till afghanska studenter och forskare som tilldelats EU-stipendier.

4. Europaparlamentet fördömer de ständigt ökade angreppen mot människorättsförsvarare, journalister och andra aktörer i det civila samhället, hbtqi+-personer, dissidenter och domare samt det brutala förtrycket av fredliga protester och uttryck för avvikande åsikter i hela landet. Parlamentet fördömer gripandet av kvinno- och människorättsförsvarare, däribland Zarifa Yaqobi och hennes kollegor Farhat Popalzai och Humaira Yusuf. Parlamentet kräver att de omedelbart och villkorslöst friges. Parlamentet uppmanar eftertryckligen EU att öka sitt politiska och ekonomiska stöd till afghanska kvinno- och människorättsförsvarare och att garantera deras säkerhet samt till kvinnor i exil genom att erbjuda högkvalitativa utbildnings- och sysselsättningsmöjligheter.

5. Europaparlamentet är bestört över de ökande attackerna mot och marginaliseringen av minoritetsgrupper, bland annat den senaste attacken på utbildningscentrumet Kaaj i Kabul. Parlamentet uttrycker sitt deltagande med de anhöriga till offren och sin solidaritet med de överlevande. Parlamentet uppmanar de facto-myndigheterna att skipa rättvisa och ställa de ansvariga för dessa attacker till svars.

6. Europaparlamentet uttrycker djup oro över situationen för hazarer, hinduer, sikher, kristna och andra minoriteter sedan talibanerna tog över makten, och över de systematiska angreppen mot dem och den bredare diskrimineringen av dem, inbegripet godtyckliga gripanden, tortyr och annan misshandel, summariska avrättningar och påtvingade försvinnanden. Parlamentet påminner om de facto-myndigheternas ansvar att förbjuda och förhindra diskriminering av alla etniska och religiösa samfund och att skydda deras gudstjänstlokaler och utbildningscentrum och vårdinrättningar.

7. Europaparlamentet beklagar djupt att tillgången till information har blivit allt svårare sedan talibanerna tog över makten, att journalistiskt oberoende har begränsats avsevärt och att det civila samhällets organisationer har utsatts för allt större påtryckningar från de facto-myndigheterna. Parlamentet uppmanar eftertryckligen talibanerna att skapa en gynnsam miljö för journalister, medier och det civila samhällets organisationer där de kan bedriva sin verksamhet utan hinder och rädsla för repressalier.

8. Europaparlamentet upprepar sin djupa oro över den allt sämre humanitära situationen. Parlamentet uppmanar med kraft länderna att öka och samordna sitt humanitära bistånd med FN-organ och icke-statliga organisationer. Parlamentet uppmanar de facto-myndigheterna att avlägsna alla restriktioner och hinder för tillhandahållandet av humanitärt bistånd och betonar att de organisationer som tillhandahåller detta bistånd måste ges tillträde på lämpligt sätt. Parlamentet uppmanar med kraft EU och dess medlemsstater att ta itu med de ekonomiska faktorerna bakom den pågående humanitära krisen genom att göra sitt yttersta för att öka det humanitära biståndet, vilket bör inkludera ett jämställdhetsperspektiv.

9. Europaparlamentet uttrycker sin oro över klimatförändringarnas och miljöförstöringens förödande inverkan på Afghanistan, som av FN rankas som det sjätte mest drabbade landet i världen av klimatrelaterade hot. Parlamentet efterlyser brådskande åtgärder från det internationella samfundets sida för att hjälpa afghaner att ta itu med denna dramatiska situation, som i oproportionerligt hög grad drabbar utsatta grupper såsom kvinnor och flickor.

10. Europaparlamentet välkomnar och stöder det arbete som utförs av FN:s uppdrag och FN:s särskilda rapportör om Afghanistan, eftersom det är mycket viktigt att övervaka och rapportera om människorättssituationen i landet. Parlamentet uppmanar EU och det internationella samfundet att öka sitt politiska och ekonomiska stöd för deras arbete.

11. Europaparlamentet välkomnar återupptagandet av Internationella brottmålsdomstolens utredning av brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser i Afghanistan. Parlamentet uppmanar EU att öka sitt stöd till informationsutbyte, forskning, övervakning och tillsyn för ökad ansvarsskyldighet.

12. Europaparlamentet påminner om att EU har en fast ståndpunkt avseende eventuella politiska förbindelser med talibanerna, utgående från fem tematiska riktmärken för förbindelserna som bygger på principen om upprätthållande av mänskliga rättigheter för alla och rättsstatsprincipen. Parlamentet understryker att alla dessa riktmärken tydligt har försämrats sedan den 15 augusti 2021, vilket betyder att ingen som helst legitimering av talibanregeringen kan rättfärdigas. Parlamentet påpekar att de nuvarande riktmärkena måste uppdateras i syfte att upprätta en långsiktig EU-strategi för Afghanistan mot bakgrund av den rådande situationen och talibanernas misslyckande att infria något av sina ursprungliga löften.

13. Europaparlamentet uppmanar EU att sträva efter att utöka förteckningen över riktade åtgärder mot den talibanska ledning som är ansvarig för den fortsatta försämringen av människorättssituationen.

14. Parlamentet uppmanar de facto-myndigheterna att vidta nödvändiga åtgärder för att bekämpa våldet mot kvinnor och flickor, inbegripet tvångsäktenskap och våld i nära relationer, och att utan dröjsmål ställa förövarna till svars. Parlamentet uppmanar de facto-myndigheterna att på nytt öppna det landsomfattande stödsystemet för offer.

15. Europaparlamentet uppmanar Europeiska utrikestjänsten, EU:s delegationer och medlemsstaternas ambassader att öka sitt stöd till afghanska människorättsförsvarare och oberoende journalister, både i och utanför landet, bland annat genom att effektivisera vidarebosättning av dessa människorättsförsvarare i linje med EU:s riktlinjer i detta avseende.

16. Europaparlamentet vill att det inrättas en representativ och vald regering som involverar kvinnor och minoriteter i beslutsprocessen på alla nivåer.

17. Europaparlamentet uppmanar FN:s råd för mänskliga rättigheter att inrätta en kompletterande, fortlöpande mekanism för att utreda alla påstådda kränkningar av och brott mot människorättslagstiftningen som utgör brott enligt folkrätten, särskilt våld mot kvinnor och flickor.

18. Europaparlamentet noterar att det behövs fler internationella insatser för att stödja kvinnoledda dialoger mellan afghaner och nätverk av afghanska kvinnor både i och utanför landet. Parlamentet uppmanar utrikestjänsten att involvera Europaparlamentet och de andra EU-institutionerna ytterligare i forumet för afghanska kvinnliga ledare. Parlamentet uppmanar vice ordföranden/den höga representanten, kommissionen och medlemsstaterna att vidta åtgärder för att säkerställa afghanska kvinnors deltagande i politiska dialoger om Afghanistan.

19. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till rådet, kommissionen, vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik samt till EU:s särskilda sändebud för Afghanistan.